

تولید و پخش کتاب ارزشمند
Arzeshmand

دائرة المعارف

یا

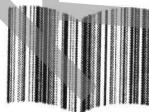
مجموعه آثار

حاج شیخ رضا استادی

۱۸

بکوشش کاظم استادی

سرشناسه: استادی، رضا، ۱۳۱۶ -
عنوان و پدیدآور: دائرة المعارف یا مجموعه آثار حاج شیخ رضا استادی. بکوشش کاظم استادی
مشخصات نشر: قم: تولید و پخش کتاب ارزشمند، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری: ۲۰ جلد؛ جلد هجدهم: ۵۳۶ ص.
شابک تک جلد: 978-622-6786-12-6
شابک دوره: 978-622-95665-6-5
وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
یادداشت: کتابنامه: ندارد. همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع: کتابشناسی توصیفی (کلیات)
موضوع: شرح حال و آثار (تاریخ)
موضوع: کلام (دین)
موضوع: فقه (دین)
موضوع: علوم قرآن (قرآن)
رده بندی کنگره: A / AE / ۱۳۹۸
رده بندی دیویی: 000/030

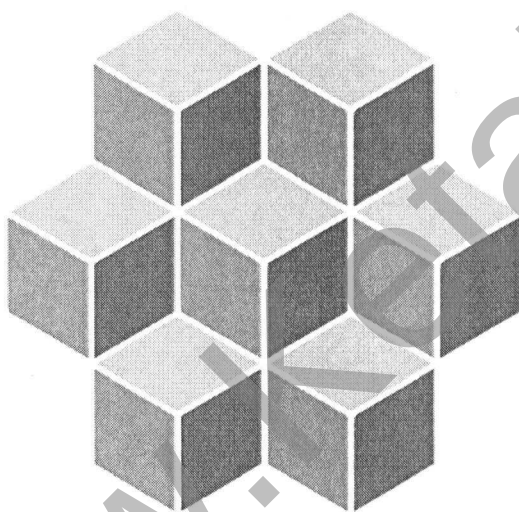

تولید و پخش کتاب ارزشمند
Arzeshmand

دائرة المعارف یا مجموعه آثار (ج ۱۸)

حاج شیخ رضا استادی

بکوشش کاظم استادی
ناشر: تولید و پخش کتاب ارزشمند
چاپ اول: زمستان ۱۳۹۸ ش / شمارگان: ۱۰۰ نسخه
چاپ: متین / وفا
آدرس پستی ناشر: ایران - قم - شهداء - کوچه ۲۳ - پلاک ۱۶/۱
کد پستی: ۳۷۱۸۵ - ۴۵۵۳۷
تلفن: ۰۲۵۳۷۷۴۴۱۲۵ - ۰۲۵۳۷۷۴۳۵۴۱
بخشی از نشر این کتاب، با حمایت اداره ارشاد اسلامی می‌باشد

مقدمه

بسم الله الرحمن الرحيم

پیش گفتار

دائرة المعارف نویسی، در جهان به زبان‌های گوناگون، سابقه بسیار طولانی دارد؛ و در کتاب‌های فهرست، به عنوان کتابهای چند دانشی مطرح می‌شوند. برای این که تا حدی به این آثار آشنا شوید، می‌توانید به جلد هشتم کتاب الذریعة، علامه طهرانی، رجوع کنید. البته این جلد الذریعة، حدود هفتاد سال قبل چاپ شده، و در این هفتاد سال، تعداد فراوانی دائرة المعارف و دانشنامه جدید، منتشر و یا شناسایی شده است. اکنون مناسب است برخی از آنها، که بیشتر در حوزه‌های علمیه معروف بوده و هست، یاد شوند:

- ۱ - «نفائس الفنون فی عرائس العیون»، به زبان فارسی، از محمد بن محمود آملی متوفای ۷۵۳ق؛ که شامل بیش از صد علم می‌باشد. این کتاب، چند بار چاپ شده است.
- ۲ - «التعریفات»، به زبان عربی، از میر سید شریف جرجانی متوفای ۸۱۶ق؛ شامل مصطلحات علوم است و مکرر چاپ شده است.

۳ - «لسان الخواص» از محمد بن حسن (معروف به آقا رضی قزوینی) متوفای ۱۰۹۶ق؛ این اثر که متأسفانه فقط بخشی از حرف الف را دارد، اولین دائرة المعارفی است که به زبان عربی، به ترتیب حروف الفبا تألیف شده است.

۴ - «دائرة المعارف پطرس بستانی»، به زبان عربی، از پطرس بن بولس بستانی، متوفای ۱۳۰۱ق؛ در یازده جلد است؛ که اصل تألیف تا حروف عین انجام شده، و مابقی ناقص مانده است.

۵ - دائرة المعارف قرن ۱۴، با نام «دائرة المعارف قرن العشرين» از محمد فرید وجدی، به زبان عربی از دانشمندان سده ۱۴ ق. در ده جلد، بارها چاپ شده است.

۶ - دائرة المعارف به نام «مقتبس الاثر»، به زبان عربی، تألیف شیخ محمد حسین اعلی حائری، متوفای ۱۳۹۱ق، از علمای معاصر ساکن قم؛ که در سی جلد، مکرر چاپ شده است.

۷ - «دائرة المعارف» معروف به «دائرة المعارف مصاحب» به زبان فارسی است که در سه جلد توسط انتشارات فرانکلین چاپ شده است. ۸ - «دانشنامه جهان اسلام» فارسی است؛ و بیست و چند جلد آن تا کنون به چاپ رسیده است.

۹ - «دائرة المعارف تشیع» که پانزده جلد آن تاکنون منتشر شده؛ و گویا یک یا دو جلد دیگر نیز دارد.

۱۰ - «دائرة المعارف بزرگ اسلامی» فارسی است؛ و بیش از بیست جلد آن منتشر شده؛ و نیز به زبان عربی هم چند جلد آن، تاکنون چاپ شده است.

تعدادی از دائرة المعارف‌ها، نگاشته یک نفر؛ و تعدادی دیگر، توسط اشخاص متعدد و

یا گروه‌های متعدد، نگاشته شده و به سامان رسیده‌اند.

و اما داستان این دائرة المعارف:

از حدود سال ۱۳۵۰ش تاکنون، نوشته‌هایی از اینجانب (به عنوان مقاله، رساله، کتاب، تلخیص برخی از آثار گذشتگان و یا مکتوب تعدادی از منبرها و سخنرانی‌هایم) در برخی مجلات و نیز به صورت‌های گوناگون، یک بار یا بیشتر چاپ شده که توضیح کم و کیف آنها را اگر مایل باشید در همین مجموعه خواهید دید.

چند سال قبل، به فکر افتادم که کل این آثار را، که موضوعات مختلفی دارد، به ترتیب الفبا درآورده تا در چند جلد منتشر گردد.

البته برخلاف آنچه تصور می‌کردم، که انجام این کار سهل و آسان است، معلوم شد کاری است وقت‌گیر و تا حدی مشکل، که از عهده‌ام برنمی‌آید؛ از این رو انجام آن را از فرزندم کاظم آقا استادی که خود اهل قلم و تحقیق است، خواستم؛ ایشان هم در طول دو - سه سال هفده جلد^(۱) از این مجموعه را آماده نشر ساخت؛ که لازم است از وی تشکر نمایم.

نام واقعی این اثر، «مجموعه آثار» است نه دائرة المعارف، زیرا صدق عنوان دائرة المعارف، اصطلاحاً شرائط و حدودی دارد، که این مجموعه واجد آن شرائط نیست؛ اما در عین حال، نام دائرة المعارف برای آن انتخاب شد؛ تا شاید در سایه این نام، بیشتر به آن رجوع شود.

چند یادآوری لازم:

- ۱ - از اینکه در بخش‌هایی از این مجموعه، ویراستاری لازم انجام نشده؛ و در نتیجه، نوشته‌ها یکدست نیست پوشش می‌طلبم.
- ۲ - تعداد اندکی از مقالات، از اینجانب نیست؛ بلکه از کتابهای دیگران و یا برخی جرائد نقل شده است؛ و برای حفظ حقوق نویسندگان، یا در

۱. سه جلد دیگر توسط عزیزی دیگر آماده نشر شد؛ و مجموعاً بیست جلد شد.

اصل و یا در فهرست هر جلد، آن‌ها مشخص شده‌اند.
۳ - از خوانندگان تقاضا دارم که از غلط‌های جزئی، که حتماً پیش
آمده، چشم‌پوشی کرده^(۱)؛ اما اگر اشتباهات مهمی به نظرشان رسید،
لطف نموده کتباً یادآوری نمایند؛ تا شاید به نحوی اصلاح گردد.

xxx

امیدوارم این مجموعه، تا حدی برای بخشی از دانشمندان و طلاب و دانشجویان،
سودمند و برای حقیر هم خدمتی به حساب آید.

قم رضا استادی

۹۸/۱/۱۷

---

۱. لطفاً به غلطنامه‌ای که در پایان جلد بیستم قرار داده شده، رجوع شود.